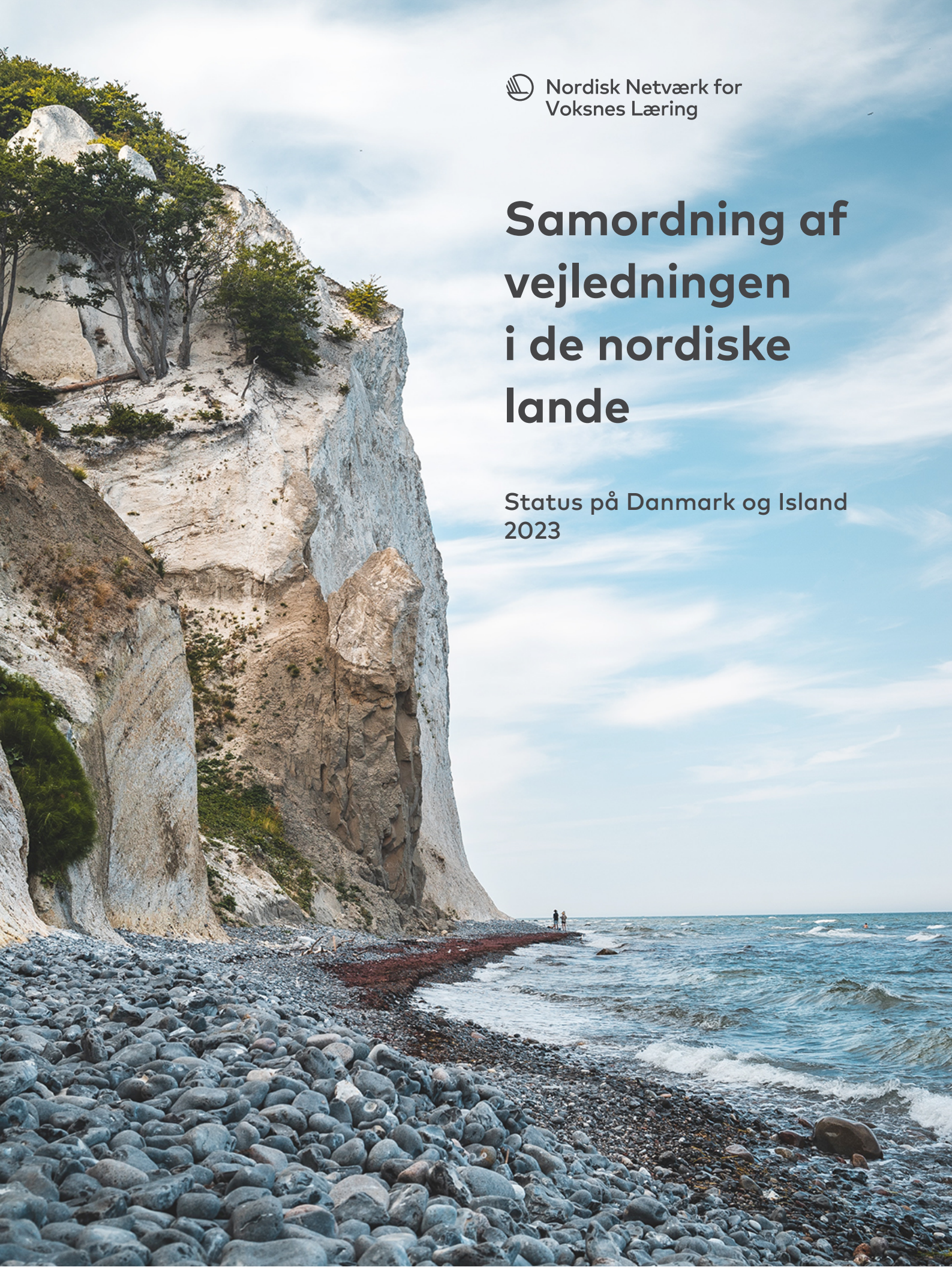

Samordning af vejledningen i de nordiske lande

Status på Danmark og Island
2023

Indhold

Forord	4
Indledning	5
Definition af samordning	6
Danmark	8
Island	16
Sammenfatning af Danmark og Island	22
Nordisk netværk for vejledning	25

This publication is also available online in a web-accessible version at www.nvl.org.

Information

NVL 2023

© Nordisk Netværk for Voksnes Læring

nvl.org

Denne publikation er finansieret af Nordisk Ministerråd gennem NVL's strategiske midler.

ISBN 978-952-7140-86-4

Redaktør: Mette Werner Rasmussen

Forsidefoto: Andreas Dress / Unsplash

 Nordisk Netværk for
Voksnes Læring

Forord

Uddannelse til alle i et livslangt perspektiv er et udtalt mål for det nordiske samarbejde indenfor uddannelsesområdet. Det gælder alle former for uddannelse indenfor voksen- og videreuddannelsesområdet og i arbejdslivet.^[1]

Gennem nordisk samarbejde ønsker forskellige nordiske organisationer og programmer at bidrage til, at alle indbyggere i Norden på bedst mulige måde er forberedt på at imødegå en stadig mere kompleks fremtid. NVL og nordisk netværk for vejledning^[2] er med til at udvikle vejledningen i de nordiske lande og understreger betydningen af strategier for samarbejde og samordning af vejledning mellem de forskellige sektorer.

Samordning er et grundlæggende vigtigt værktøj for et system for livslang vejledning for at skabe sammenhæng mellem systemer og sektorer.

Netværkets arbejde er en vigtig komponent i realiseringen af [Vision 2030](#). Gennem etablering af et vidensgrundlag og tilbud om erfaringsudveksling skaber netværket bedre forudsætninger for borgernes overgang fra uddannelse til arbejdsliv og mellem uddannelser. Dette er centralt for at skabe fri bevægelighed mellem landene i Norden og bidrage til et konkurrencekraftigt Norden. Vejledning tilbyder voksne en vigtigt støtte i forbindelse med valg, der påvirker karrieren, eller når det er tid til at skifte karrierevej. Højere kvalitet og bedre samordning af vejledningsydelser bidrager til udvikling af kompetencer og velfungerende arbejdsmarkeder i Norden og støtter arbejdsmarkeder i forandring. Kundskabsudveksling er en vigtig del af netværkets arbejde med at gøre livslang vejledning tilgængelig for alle i Norden.

Nordisk netværk for vejledning udarbejdede i 2017 [en rapport](#), hvis formål var at tydeliggøre status for samarbejde og samordning af vejledning i Norden. For at følge op på udviklingen og støtte systemudvikling opdateredes denne rapport med en [delrapport om Norge og Åland](#) i 2020, en [delrapport om Sverige og Færøerne](#) i 2021, og en [delrapport om Finland og Grønland](#) i 2022. Denne opdateringsrapport beskriver udviklingen i Danmark og Island.

Stor tak til alle medlemmer af Nordisk netværk for vejledning, og god fornøjelse med læsningen af rapporten.

Antra Carlsen, hovedkoordinator, NVL

---

[1] Ti indsatsområder, Fremtidens kompetencer, Nordisk ministerråd

[2] NVL, Nordisk netværk for voksnes læring får støtte af Nordisk ministerråd

Indledning

Vejledningsudbuddet er i de fleste tilfælde placeret i forskellige sektorer og fordelt på forskellige ministerier, myndigheder, institutioner mv.

For at skabe en større sammenhæng og struktur i livslang vejledning er det nødvendigt at etablere kommunikation, samarbejde og samordning på tværs mellem vejledere i de forskellige vejledningssektorer og i de forskellige systemer for uddannelse og arbejdsmarked/arbejdsliv. Der er behov for viden om hinandens systemer og områder i forbindelse med livslang læring og vejledning og for at skabe en så helhedsorienteret vejledning, som det nu er muligt i et vejledningslandskab, der kan være præget af sektoropdeling og til dels siloopbygning.

Et særligt formål med etableringen af fora for kommunikation, samarbejde og samordning er at skabe en fælles forståelse og definition af begreber og terminologi. Et andet centralt formål er at skabe en klar forbindelse til strategier for livslang læring, beskæftigelse og social inklusion og at beskrive den rolle, livslang vejledning spiller i forhold til disse strategier. Kommunikation, samarbejde og samordning kan være med til at modvirke fragmentering og opsplitning og kan bidrage til at fremme en mere samlet vejledningsindsats.

Samordning handler om at samordne på tværs af overgange mellem uddannelse og arbejdsmarked og i bevægelsen fra arbejdsmarked til uddannelse. Derudover handler det også om samordning i overgangen fra ung til voksen. Selv om NVL, og denne rapport, beskæftiger sig med voksenområdet, er det vigtigt at være opmærksom på overgangen fra ung til voksen og de ofte forskellige systemer, der hører til den ene og den anden livsalder. Voksenområdet isoleret kan i sig selv fremstå uoverskueligt, og det kan være vanskeligt som voksen at overskue sammenhængen mellem udviklingen på arbejdsmarkedet og de mange forskellige uddannelses- og kursustilbud i et livslangt lærings- og karriereudviklingsperspektiv, når sammenhængen mellem uddannelse og arbejdsmarked ikke i tilstrækkelig grad afspejles i vejledningen. Samarbejde og samordning kan bidrage til at skabe den sammenhæng og overskuelighed, som kan fremstå særlig vigtigt for voksne.

I denne rapport beskæftiger vi os primært med samordning af vejledningen og kun sekundært med samordning af systemerne. Der kan godt foregå samarbejde og være berøringsflader på systemniveau, uden at vejledningen i de pågældende systemer tilsvarende samordnes eller har kontakt til hinanden. Når der alligevel står en hel del om samarbejde mellem uddannelsessektor og arbejdsmarkedssektor, skyldes det, at vi har ønsket at afdække og beskrive de berøringsflader, der trods alt

er mellem systemerne, selv om det ikke gælder egentlig samordning af vejledningen. Desuden kan et samarbejde på systemniveau på længere sigt udvikle sig til også at omfatte vejledningen.

Den oprindelige rapport fra 2017 var organiseret ud fra 5 hovedspørgsmål. Disse spørgsmål er også omdrejningspunktet for opdateringsrapporterne.

De 5 spørgsmål:

- 1/** Findes der en samordning mellem vejledningen i uddannelsessystemerne og arbejdslivs-/arbejdsmarkeds-/ erhvervssektoren?
- 2/** Har de centrale ministerier og myndigheder givet klare retningslinjer på samarbejdet?
- 3/** Hvordan ser samordningen ud konkret? Med andre ord, hvilke vejledningsopgaver forudsætter samarbejde mellem aktørerne, hvordan er samarbejdet opbygget, og hvordan er det udformet i vejledningen af voksne?
- 4/** Er behovet for samarbejde defineret tilstrækkeligt tydeligt og konkret?
- 5/** Hvilke former for uformelt samarbejde findes der?

Definition af samordning

Den definition, der er anvendt i den oprindelige rapport fra 2017, bliver også anvendt i denne opdatering. European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN) henviser i sin rapport "ELGPN tools No. 1. Lifelong Guidance Policy Development: A European Resource Kit" til resolutionen "Bättre integrering av livslång vägledning i strategierna för livslångt lärande"^[3], som EU-rådet tilsluttede sig den 31. oktober 2008. I resolutionen anbefaler rådet medlemsstaterne som prioritering nr. 4 at tilskynde til samordning og samarbejde mellem forskellige aktører på nationalt, regionalt og lokalt niveau. På engelsk lyder prioritering 4 som følgende: "Encourage coordination and cooperation among various national, regional and local stakeholders." ELGPN har yderligere i sine rapporter, som blev udgivet i årene 2009–2010 og 2011–2012, behandlet spørgsmålet om samarbejds- og samordningsmekanismer (Work Package 3) og foreslår et forum eller en lignende konstruktion, som kan fungere på et eller flere af 3 niveauer:

På det første niveau (kommunikation) kan konstruktionen antage form af en arbejdsgruppe, et netværk eller en tænketank, mens det andet niveau er karakteriseret ved samarbejde og eventuelt koordinering mellem parter inden for de eksisterende strukturer, hvor hver part bevarer sin beslutningsdygtighed. På det tredje niveau, samordning, kræves en mere formel og fast fælles struktur med selvstændige beføjelser og økonomi i forhold til hele feltet for livslang vejledning. Koordinering kan indgå med forskellig vægt på niveauerne samarbejde og samordning, hvor samordningsniveauet er karakteriseret ved et fuldt koordineret livslangt vejledningssystem.

Samordning indebærer derfor langt mere end det naturlige samarbejde, der opstår og er nødvendigt på grund af en fælles konkret opgave. Samordning er en aktivitet i sig selv, uafhængig af det helt konkrete hverdagssamarbejde, der automatisk udspiller sig der, hvor behovet viser sig. Samordning styrker samarbejdet og kommunikationen mellem alle vejledningssystemer og vejledere.

---

[3] Denne ELGPN-rapport er ikke oversat til dansk

Danmark

Konklusionen i 2017 på samordningssituationen i Danmark var, at der ikke fandtes formel samordning mellem uddannelses- og arbejdsmarkedssektoren, selv om der i begge sektorer fandtes lovgivningsbestemmelse om, at der skal ske en samordning.

I dag ser situationen ikke meget bedre ud, snarere tværtimod, fordi samordningsforpligtelsen er fjernet fra vejledningsloven, og fordi VEU-centrene, der varetog en vis form for samarbejde på tværs af sektorer, er nedlagt.

Siden samordningsrapporten udkom i 2017, har der været en række centrale politiske udspil, der beskæftiger sig med områderne omkring uddannelse, arbejdsliv og arbejdsmarked. Det drejer sig først og fremmest om [trepartsaftalen fra 2017](#), som er blevet forlænget 2 gange, dels i 2020 og i 2022. Der forventes opstart af nye forhandlinger medio 2023 med henblik på mere langsigtede løsninger på strukturelle forhold på Voksen og efteruddannelses (VEU)-området.

Derudover nedsatte den forrige regering en [reformkommission](#), der fik til opgave at komme med løsningsforslag på en række komplekse udfordringer på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet. Kommissionen er nedsat på tværs af ministerierne for Beskæftigelse, Børn og Undervisning, Erhverv, Uddannelse og Forskning, Udlændinge og Integration og Finans.

Endelig er der regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" for den nye regering, "[Regeringen Mette Fredriksen II, december 2022](#)".

Vejledningen for voksne foregår i Danmark i forskellige regi i henholdsvis uddannelses- og arbejdsmarkedssektoren. I uddannelsesregi foregår den i form af Studievalg, der vejleder om videregående uddannelse, erhvervsuddannelse samt

efter- og videreuddannelse. Derudover foregår der vejledning på uddannelsesinstitutioner af alle slags. I arbejdsmarkedsregi foregår vejledning på jobcentre, i a-kasser, erhvervshuse og i fagforeninger, hvor der i den sidste kategori er sket både en vækst og en vis grad af professionalisering i de seneste mange år. eVejledning vejleder om uddannelse bredt og har også tilbud rettet mod arbejdslivet og virksomhederne og er den bredeste vejledningsordning, når det gælder voksne. eVejledning er i øvrigt åben for alle grupper, der har behov for vejledning. Der foregår også vejledning af voksne i andre systemer, som eksempelvis i fængsler, på daghøjskoler mv. Vejledningssystemet er suppleret af forskellige informationsportaler, hvoraf Uddannelsesguiden (ug.dk) er den bredeste, indeholdende al offentlig uddannelse, mens voksenuddannelse.dk indeholder al offentlig voksen- og efteruddannelse.

Spørgsmål 1

Findes der en samordning mellem vejledningen i uddannelsessystemerne og arbejdslivs-/arbejdsmarkeds-/erhvervssektoren?

Der finder kun sporadisk samordning sted mellem vejledningen i uddannelsessystemerne og arbejdsmarkeds- og arbejdslivssektoren. Med nedlæggelsen af Det nationale dialogforum for vejledning i 2018 forsvandt det eneste formelle, centrale og nationale forum for dialog mellem uddannelsessystemet (grundskole, ungdomsuddannelser, videregående uddannelser, efter-/videreuddannelser), arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer, relevante ministerier, vejledningsinstitutioner og interesseorganisationer.

Det nedlagte dialogforums opgave med rådgivning af undervisningsministeren overførtes for så vidt angår vejledning om erhvervsuddannelser til "[Rådet for de grundlæggende erhvervsrettede uddannelser](#)" (REU) og for så vidt angår voksenvejledning til "[Rådet for voksen- og efteruddannelse](#)" (VEU-rådet). Ved denne opsplitning af vejledningen opstod der et hul på voksenvejledningens område, fordi VEU-rådet ikke dækker det videregående område, men kun beskæftiger sig med grundlæggende VEU.

Trepartsaftale

Med Trepartsaftalen om en styrket og mere fleksibel voksen-, efter- og videreuddannelse fra 2017 mellem arbejdsmarkedets parter og den daværende regering blev VEU-centrene nedlagt med virkning fra udgangen af 2018. VEU-centrene havde haft et samarbejds- og til dels samordningsansvar for skoler på grundlæggende voksniveau, men også for samarbejde rettet mod arbejdsmarkedssektoren i form af jobcentre, a-kasser og andre relevante samarbejdspartnere.

I forbindelse med nedlæggelsen af VEU-centrene opfordrede Trepartsaftalen fra 2017 til etablering af "frivillige partnerskaber" mellem udbydere af VEU og relevante regionale aktører på arbejdsmarkedet. Dette er reelt kun sket i meget begrænset omfang.

I [Trepartsaftalen](#) blev det i stedet aftalt at "styrke samarbejdet og koordinationen mellem aktørerne inden for voksen-, efter- og videreuddannelsessystemet samt erhvervsfremme-, innovations- og beskæftigelsesområdet" gennem oprettelsen af en VEU koordinationsordning i de 3 beskæftigelsesregioner, som betjener de regionale arbejdsmarkedsråd (RAR).

Trepartsaftalen flyttede endvidere opgaven med voksenvejledning og rådgivning af virksomheder fra de nu udfasede VEU-centre til en national, digitalt baseret voksenvejledningsenhed, forankret i regi af eVejledning. Denne vejledningsenhed er ikke tilskrevet en formel forpligtelse til samordning og/eller koordination. Samtidig oprettedes et digitalt overblik over voksenuddannelse og tilknyttede ordninger, voksenuddannelse.dk, hvortil der er knyttet en elektronisk vejledningshotline, der betjenes af eVejledning.

Reformkommission

Den reformkommission, den tidligere regering nedsatte, barslede i 2022 med de første af en lang række anbefalinger omkring uddannelse og arbejdsmarked.^[4] Reformveje 1 omhandler specielt universiteterne og voksen- og efteruddannelse og indeholder 35 anbefalinger inden for områderne: Nye veje til de længste uddannelser; Livslang læring til dem med mindst uddannelse; Lettere at drive virksomhed. Fælles for anbefalingerne er, at de skal fremme en fortsat høj produktivitet, som skal understøtte en høj velstand også i fremtiden. Livslang læring er et gennemgående centralt element heri. I denne sammenhæng er det interessant, at kommissionen foreslår en ændret fordeling af uddannelsesressourcer, således at halvdelen af kandidatuddannelserne forkortes med et år med henblik på at flytte ressourcer til senere i arbejdslivet og dermed understøtte livslang læring.

Omkring vejledning omfatter Reformveje 1 et forslag om at skabe et nyt digitalt overblik for efteruddannelse, suppleret af en permanent digital hotline tilsvarende den, der er tilknyttet voksenuddannelse.dk. Det nye digitale overblik over efteruddannelse skal rette sig mod borgerne og udgøre et personaliseret billede af uddannelsesmuligheder. Det skal på digital basis præsentere konkrete forslag til kurser og uddannelse, baseret på borgerens beskæftigelses- og uddannelseshistorik, og vise den korteste vej til relevant uddannelse. En sådan "automatisering" af vejledningen kan betyde, at der kun bliver taget udgangspunkt i arbejdsmarkedets behov og ikke også i den enkelte voksnes ønsker og interesser. Desuden kan der være risiko for, at sådanne "automatforslag" i forhold til kompetence- og karriereudvikling bliver unuancerede og forsimplede, fordi de også kan have svært ved at tage højde

for karriere- og brancheskift, som kan være af stor betydning for både den voksne og omstilling på arbejdsmarkedet.

Regeringsprogram december 2022

I regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark", som delvist bygger på reformkommissionens anbefalinger, peges der på, at regeringen vil fremtidssikre det danske uddannelsessystem med mere frihed, fleksibilitet og sammenhæng mellem alle uddannelsesniveauer, videreuddannelserne og arbejdsmarkedet i hele landet og gennem hele livet. Man skal kunne uddanne, omskole og opkvalificere sig gennem et helt arbejdsliv, så man ikke er låst fast af det uddannelsesvalg, man træffer som ung. Angående beskæftigelsesindsatsen ønsker regeringen at sætte den enkelte ledige i centrum og give mere frihed uden at gå på kompromis med jobfokus. Beskæftigelsesindsatsen skal fornys og reformeres. Kommunerne får blandt andet større frihed til at organisere beskæftigelsesindsatsen. Man ønsker at nedlægge jobcentre for at frisætte kommunerne i forhold til statslig regulering mv. Vejledning er dog overhovedet ikke nævnt, udover at man ønsker bedre vejledning til universitetsstuderende omkring deres kandidatuddannelse.

Spørgsmål 2

Har de centrale ministerier og myndigheder givet klare retningslinjer på samarbejdet?

Koordineringsansvaret er placeret hos de otte regionale arbejdsmarkedsråd (RAR), der administrativt betjenes af de 3 beskæftigelsesregioner i landet. Koordineringsforpligtelsen er indskrevet i arbejdsmarkedsrådenes opgaver i "Bekendtgørelse af lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen", kapitel 5, hvor der i § 29, stk. 2 står om opgaven: Rådet "samarbejder og koordinerer beskæftigelsesindsatsen med arbejdsløsheds-kasser og øvrige aktører, herunder VEU-udbydere og erhvervshuse, og koordinerer uddannelses- og erhvervsvejledningen".^[5] Der er ikke givet anvisninger på, hvordan opgaven skal udføres i praksis. Den formelle koordinering, der reelt foregår, ser ud til at have sit primære fokus på arbejdsmarkedets aktuelle behov for voksen- og efteruddannelse og på at undgå flaskehalsproblemer og rekrutteringsudfordringer. Desuden ser den ud til at foregå på systemniveau og ikke med udgangspunkt i vejledningen.

Spørgsmål 3

Hvordan ser samordningen ud konkret? Med andre ord, hvilke vejledningsopgaver forudsætter samarbejde mellem aktørerne, hvordan er samarbejdet opbygget, og hvordan er det udformet i vejledningen af voksne?

Egentlig samordning af vejledning er der ikke tale om, men der eksisterer en række initiativer på tværs af sektorerne omkring løsning af forskellige udfordringer, primært omkring sikring af kompetenceforsyningen på arbejdsmarkedet, det vil sige samarbejde omkring rekrutteringsudfordringer og forebyggelse af flaskehalse. Samarbejdet synes derfor først og fremmest at handle om at dække aktuelle og konkrete uddannelsesbehov på arbejdsmarkedet og i mindre grad om en almen vejledningsindsats.

Gennem VEU-rådet sker der også en form for kommunikation og samarbejde, idet rådet er sammensat på tværs med repræsentation fra uddannelses- og arbejdsmarkedssiden. Rådets opgave er at rådgive undervisningsministeren med henblik på opgaver og emner, der har betydning for voksen- og efteruddannelsesområderne, arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), almen voksenuddannelse (avv), forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning (OBU). Siden ansvaret for voksenvejledningen overgik til VEU-rådet, har emnet ikke været behandlet som selvstændigt punkt på en dagsorden^[6], og ifølge referaterne er der heller ikke noget, der tyder på, at det er et emne, der er genstand for meget diskussion på møderne.

Trepartsaftalen har afsat midler til en opsøgende indsats i forhold til at højne medarbejderes basale færdigheder og løfte ufaglærte medarbejdere til faglært niveau. Denne opsøgende indsats er forankret hos arbejdsmarkedets parter og opfattes i varierende grad som vejledning. Nogle ansatte i den opsøgende indsats har valgt at tage (dele af) vejlederuddannelsen for at løfte kompetenceniveauet for indsatsen, mens andre ansatte og organisationer i højere grad ser opgaven som et spørgsmål om rekruttering. Når opgaven ikke grundlæggende bliver forstået som en vejledningsopgave, er det også vanskeligt at lade et vejledningsperspektiv indgå i samarbejdet om og koordineringen af opgaven.

Initiativer til samarbejde på tværs

RAR arbejder med en række initiativer, hvor rådene byder ind til et samarbejde på tværs af arbejdsmarked og uddannelse. Det drejer sig eksempelvis om "Job-VEU modellen", "Realkompetence (RKV) tjek" og "Uddannelsesambassadør-ordningen".

Job-VEU modellen^[7] lægger op til et øget samarbejde mellem beskæftigelses-system, brancheorganisation, uddannelsessystem og faglig organisation med henblik på opkvalificeringsindsats, primært omkring ufaglærte. Job-VEU modellens hensigt er at virke som en vejviser, der angiver en klar retning for koordinering og samarbejde om det gode match gennem opkvalificering.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) og Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) har endvidere taget initiativ til sammen at udarbejde en vejledning om realkompetencevurdering (RKV) af ledige. RKV har været en stor udfordring i samarbejdet, fordi der har været en meget forskellig opfattelse af, hvad en RKV indebærer, og ligeledes hvad der skal til for at opnå formel anerkendelse af kompetencer og kvalifikationer. Initiativet skal styrke samarbejdet mellem de to systemer og skabe en fælles forståelse af processen omkring realkompetencevurdering.^[8]

Som et tredje eksempel på at styrke kommunikation og samarbejde på tværs kan nævnes ordningen med [uddannelsesambassadører](#). Ordningen har til opgave at fremme forståelse og viden om uddannelse blandt medarbejdere i jobcentre med henblik på at motivere ufaglærte til opkvalificering, specielt løftet fra ufaglært til faglært. Ved sidste trepartsforlængelse i 2020 fik a-kasserne også mulighed for at få støtte til at ansætte en uddannelsesambassadør. Uddannelsesambassadøren er særligt godt klædt på omkring viden om uddannelse og skal som tovholder styrke samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne, jobcentret/a-kasser og VEU-koordinatorer om uddannelsesløft og voksenlærlingeordningen. Tilskudsordningen til at ansætte en uddannelsesambassadør er lige nu indstillet, da den er under evaluering. På trods af manglende økonomisk støtte har nogle kommuner valgt at fortsætte ordningen.

Et eksempel på et tværsektorielt samarbejde, der er opstået nedefra, uden for RAR's samordningsforpligtelse, er det samarbejde, der foregår mellem de videregående uddannelsesinstitutioner, hovedsagelig universiteterne og jobcentre/a-kasser/fagforeninger. Samarbejdet er forankret i vejledningen mellem uddannelsesinstitutionernes karrierecentre og vejledere/sagsbehandlere fra arbejdsmarkedssiden og har til formål at støtte de studerende i overgangen fra uddannelse til arbejdsliv. Selv om samarbejdet ikke har basis i lovgivning, har det alligevel en delvis formel karakter, fordi det er indgået og beskrevet på institutionsniveau.

Spørgsmål 4

Er behovet for samarbejde defineret tilstrækkeligt tydeligt og konkret?

Nej, overhovedet ikke. Bestemmelsen om samordning og koordinering i uddannelsessektoren er tværtimod blevet fjernet fra vejledningsloven, men eksisterer fortsat i arbejdsmarkedssektoren gennem de 8 RAR, men her ser der ud til at være et mere snævert fokus rettet mod rekrutteringsproblemer og andre balanceproblemer på arbejdsmarkedet. Desuden er der ikke tale om et samarbejde eller en samordning af vejledningen, men i højere grad mellem systemer og ordninger.

I forbindelse med VEU-trepart er der oprettet en referencegruppe bestående af alle involverede parter, det vil sige fagforeninger, a-kasser og jobcentre. I og med at eVejledning også betjener samme voksegruppe, har eVejledning taget initiativ til at samarbejde med alle parter, der indgår i referencegruppen, selv om det ikke er beskrevet lovgivningsmæssigt eller bestemt formelt på anden måde. Samarbejdet består i oplæg for sagsbehandlere, vejledere, uddannelsesambassadører, tillidsrepræsentanter i de forskellige fagforeninger, som mangler viden om uddannelse. eVejledning kan supplere med viden om uddannelse, der ligger uden for det område, de pågældende arbejder med, når den voksne ønsker at skifte retning eller tage efteruddannelse på et højere niveau.

Spørgsmål 5

Hvilke former for uformelt samarbejde findes der?

Det begrænsede og sporadiske vejledersamarbejde, der eksisterer på tværs i Danmark, ser ud til primært at fungere på det uformelle niveau. Eksempelvis eksisterer der stadig en række uformelle netværk på tværs af uddannelse og arbejdsliv tilbage fra de Vejledningsfaglige Udvalg (VFU), der blev nedlagt med strukturreformens etablering i 2007. Andre er fortsat efter [opløsningen af voksevejledningsnetværkene](#), der eksisterede i perioden 2007-09. Disse eksempler på uformelle netværk eksisterer uden nogen form for regulering og i kraft af ildsjæle og i ønsket om at kommunikere og have kontakt på tværs i vejledningen. Medlemmerne kan se, at de har nytte af at udveksle viden på tværs. Disse fora har primært karakter af kommunikation og kan også befordre et konkret vejledersamarbejde.

Derudover er der også uformelt samarbejde omkring formelle vejledningsordninger, hvor ordningerne selv har taget initiativ til samarbejde, simpelthen fordi det giver god mening. Et eksempel er de initiativer, eVejledning har taget, og som er beskrevet

i det ovenstående. Derudover er der også tiltag til uformel kommunikation og samarbejde gennem det initiativ, Studievalg Danmark har taget i retning af at etablere Studievalgsråd, oprettet under hvert af de 7 studievalgscentre. Foruden ledelsesrepræsentanter fra ungdomsuddannelser, videregående uddannelser og erhvervsuddannelser, er det også hensigten, at RAR's administrative enhed, Arbejdsmarkedskontoret, skal være repræsenteret. For vejledere afholdes hvert år netværksmøder med deltagere fra stort set alle grene af uddannelsessystemet. Uformelt arbejder Studievalg også med afholdelse af virksomhedsbesøg og har af og til oplæg fra branchefolk, og det giver indsigt i 'efterfølgende beskæftigelse' og i voksengruppen.

Der foregår også en stor grad af kommunikation og udveksling af information og viden mellem vejledere fra forskellige systemer gennem vejlederuddannelsen, Diplomuddannelse i Uddannelses-, Erhvervs- og Karrierevejledning (DUEK), hvilket også var en af hensigterne med at etablere en tværfaglig vejlederuddannelse. Dette sker også gennem Master i professionel vejledning, men ikke i samme brede forstand, fordi uddannelsen, på grund af et højere adgangskrav, har en smallere målgruppe.

Endelig sker der også en form for samordning gennem den faglige forening "Danmarks Vejlederforening", der samler vejledere fra alle dele af vejledningen, ung – voksen, uddannelse – arbejdsliv. Den anden vejlederforening, der eksisterer i Danmark, "Ungdomsuddannelsernes vejlederforening", har, som navnet antyder, et snævrere sigte.

---

[4] Anbefalingerne i form af Reformveje 2 kommer i maj 2023 og omhandler Dagtilbud og folkeskole, ungdomsuddannelse samt kvalitet i alle uddannelser og dagtilbud. Reformveje 3 kommer ligeledes i maj 2023 og omhandler Unge og voksne udsatte borgere, som har særligt svært ved at få en uddannelse og/eller job.

[5] [Bekendtgørelse af lov om organisering og understøttelse af beskæftigelsesindsatsen](#)

[6] På mødet den 24.6.2020, hvor årshjulet for 2021 blev behandlet, fremgår det, at vejledningsindsatsen skulle på dagsordenen i løbet af 2021, men det skete ikke

[7] [Vejviser til Job-VEU modellen](#)

[8] [Ny vejledning til kommunerne om realkompetencevurdering for ledige](#)

Island

I den oprindelige samordningsrapport fra 2017 blev samordningssituationen i Island opsummeret sådan, at der ikke eksisterede en formel samordning af vejledningen.

Siden 2017 er der ikke sket meget vedrørende strukturel samordning af vejledningen, men der findes en hel del processer og projekter, som peger i retning af kommunikation og samarbejde mellem forskellige aktører med henblik på at støtte voksne med uddannelse, kompetenceudvikling eller/og arbejde.

I handlingsplanen for den fjerde industrielle revolutionen^[9] fra 2020 betones det, at hurtige forandringer på arbejdsmarkedet stiller krav om livslang læring og øget anvendelse af efter- og videreuddannelse. Det betones også, at der er behov for mere og bedre information om udviklingen på arbejdsmarkedet, og at information fra analyser om kompetencebehov i højere grad skal anvendes som støtte for valg af uddannelse og livslang læring inden for uddannelses-, erhvervs- og karrierevejledningen, ikke mindst på arbejdsformidlingen og i institutioner for livslang læring.

Mål 15 i handlingsplanen omhandler situationen omkring livslang læring i Island. Her bliver det konkluderet, at der er behov for at præcisere og forenkle voksenuddannelsessystemet, så det kan omfatte en bredere gruppe voksne. Der er også behov for at tydeliggøre skolens og uddannelsesudbyderes rolle samt andre udbydere af serviceydelser og for at kortlægge, hvem der betaler for hvilke uddannelser og hvordan.

I slutningen af november 2021 fornyede Katrín Jakobsdóttir sit regeringsmandat, og regeringsaftalen^[10] indeholder aspekter omkring uddannelse og kompetenceudvikling på arbejdsmarkedet. Der er fx et mål om, at voksenuddannelsesloven skal revideres med henblik på at sikre, at voksenuddannelsen er opdateret og kan understøtte samfundsændringer, fx inden for klima og teknologi.

Med regeringsaftalen fra 2021 fulgte også en omlægning af ministerier og opgaver vedrørende vejledning, og vejledning af voksne blev opdelt på to ministerier. Vejledning af voksne i det formelle uddannelsessystem er inden for "Ministeriet for universitet, videnskab og innovation", mens vejledning af voksne i arbejdslivet er flyttet til "Social- og beskæftigelsesministeriet", som også fik til opgave at gennemføre revisionen af lov om voksenuddannelse.

I regeringsprogrammet for år 2023^[11] er der lagt vægt på, at statens organisationer målbevidst planlægger kompetenceudvikling af deres medarbejdere. Programmet nævner ikke specifikt vejledningens rolle heri, og tiden vil vise, om satsningen på mere kompetenceudvikling vil forøge behovet for vejledning.

Spørgsmål 1

Findes der en samordning mellem vejledningen i uddannelsessystemerne og arbejdslivs-/arbejdsmarkeds-/erhvervssektoren?

I rapporten fra 2017 blev det konkluderet, at der ikke fandt nogen formel samordning sted på Island mellem uddannelses- og arbejdsmarkedssektoren. Der har dog under det seneste tiår eksisteret et formaliseret samarbejde inden for specifikke områder, udover eksistensen af et mere uformelt samarbejde og kommunikation mellem aktører på regionalt niveau.

For i højere grad at kunne række ud til voksne med kort formel uddannelse blev der i 2010^[12] gennemført en lov om voksenuddannelse i Island. Som en del heraf blev der etableret en uddannelsesfond, som giver tilskud til uddannelse for de voksne, som ikke har afsluttet en formel uddannelse. Gennem loven er der også adgang til uddannelsesvejledning og realkompetenceafklaring og -vurdering gennem de 14 akkrediterede livslange læringscentre. Fræðslumiðstöð atvinnulífsins (Arbejdslivets oplæringscenter) blev etableret i 2003 og arbejder under lovgivningen om voksenuddannelse. Centret ejes af arbejdsmarkedets parter og har koordineringsrollen for voksenuddannelse. Arbejdslivets oplæringscenter samarbejder med de 14 livslange læringscentre om udvikling af vejledning af voksne i arbejdslivet gennem fastsatte netværksmøder, et kvalitetsrammeverk og indsamling af statistik og udvikling. Det er uddannelsesfonden, der fastsætter rammerne for samarbejde. Inden for det felt findes der samordning, eftersom de love, uddannelsesfonden er oprettet gennem,

tilsiger, at Arbejdslivets oplæringscenter skal samarbejde og koordinere med interessenter som de livslange læringscentre, fagforeninger, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og myndigheder om vejledningen. Dette sker også i praksis. I 2006 blev der etableret et netværk af vejledere, efter at et pilotprojekt omkring opsøgende vejledning havde vist gode resultater.

Arbejdsformidlingen har regionale centre, som arbejder efter [lov om arbejdsløshedsforsikring](#) og [lov om arbejdsmarkedsforanstaltninger](#). Et eksempel på sektoroverskridende samarbejde er, at Arbejdsformidlingen skal finde og købe pladser fra kursusudbydere, med henblik på at ledige kan komme i arbejde. Arbejdsformidlingen har rådgivere, som rådgiver ledige og tilbyder dem den støtte, der er behov for med henblik på at komme i arbejde. Vejledning kan også indgå heri.

VIRK-erhvervsrettet rehabilitering blev etableret i 2008 af arbejdsmarkedets parter med henblik på at styrke de formelle kompetencer hos personer med helbredsproblemer og få flere blandt gruppen i arbejde. Servicen ligger regionalt i tilknytning til de faglige organisationer, hvor specialiserede vejledere i arbejdsmarkedsrettet rehabilitering og kontakt til arbejdslivet giver støtte til målgruppen og henviser til og køber de aktiviteter, den enkelte har behov for.

Der findes flere aktører, som arbejder regionalt med vejledningsmæssigt at støtte forskellige grupper af unge (alderen 16–29), som står uden arbejde eller uddannelse. Ud over vejledning kan der være forskellige kortere projekter, finansieret specielt med fokus på et øget samarbejde mellem forskellige aktører i feltet. Et eksempel er projektet «Vegvísir», som Arbejdsformidlingen har fået støtte til gennem Social- og Arbejdsministeriet med henblik på at række ud til unge, som hverken er i uddannelse eller arbejde (NEET gruppen – Young people Not engaged in Education, Employment or Training).

Spørgsmål 2

Har de centrale ministerier og myndigheder givet klare retningslinjer på samarbejdet?

I nogle tilfælde findes der anvisninger på samarbejde inden for sektorer og i særlige projekter. Lige nu foregår der en evaluering af voksenuddannelsen for kortuddannede med henblik på det videre lovgivningsarbejde.

Decentralisering med muligheder for samarbejde

I Island findes der ikke anvisninger om samordning eller samarbejde af vejledningen fra de centrale ministerier eller myndigheder inden for voksenuddannelsen. Skolerne inden for det formelle uddannelsessystem bærer selv ansvaret for samarbejdet, og det bygger for det meste på initiativer fra vejlederne eller skolelederne selv.

Samarbejde inden for voksenuddannelsen

Samarbejde inden for voksenuddannelsen er måske det bedste eksempel på et struktureret samarbejde, især når det gælder de livslange læringscentre, som er samarbejdspartnere til Arbejdslivets oplæringscenter. Vejledere fra læringscentrene mødes regelmæssigt to gange om året, hvor Arbejdslivets oplæringscenter står i spidsen for organiseringen. Der findes også en del samarbejde mellem de uddannelsescentre, der er organiseret på andet initiativ end fra Arbejdslivets oplæringscenter. Det gælder især centre uden for storbyerne, hvor lokale netværk trives, og folk kender hinanden. Her finder der samarbejde sted mellem vejledningen på læringscentrene, den lokale arbejdsformidling, rehabiliteringscentret, uddannelsesinstitutioner og/eller de sociale myndigheder. Samarbejdet har især karakter af, at vejledere henviser til hinanden omkring realkompetencevurdering og uddannelse, netop fordi der eksisterer et godt lokalt netværk.

Revision af lov om voksenuddannelse

Som følge af omlægningen af ministerier er opgaver på voksenuddannelsesområdet flyttet til "Social- og beskæftigelsesministeriet", som har fået til opgave fortsat at styre revisionen af lov om voksenuddannelse. Loven omhandler bl.a. vejledning af voksne på arbejdsmarkedet og er fra år 2010. I slutningen af 2022 blev der afholdt en workshop med bred deltagelse fra forskellige parter inden for både uddannelses-sektoren, det sociale område og arbejdsmarkedet. Formålet var at indsamle information fra alle involverede og relevante sektorer med henblik på udarbejdelse af en hvidbog indeholdende anbefalinger til det videre arbejde med lovgivningen.

Spørgsmål 3

Hvordan ser samordningen ud konkret? Med andre ord, hvilke vejledningsopgaver forudsætter samarbejde mellem aktørerne, hvordan er samarbejdet opbygget, og hvordan er det udformet i vejledningen af voksne?

I Island er forskellige former for information, rådgivning og vejledning tilgængelige, som retter sig mod forskellige målgrupper. Erhvervs- og uddannelsesvejledningen eksisterer inden for det formelle skolesystem, på grundskoler, gymnasiet, universitet og inden for voksenuddannelse, som nævnt ovenfor.

Karrierevejledning gives også i Arbejdsformidlingen, i revalideringssystemet og som en del af de sociale myndigheder. Flere fagforeninger giver information, råd og vejledning til deres medlemmer, og HR i virksomheder arbejder med karriereudvikling for personalet gennem en række rådgivnings- og vejledningsaktiviteter. Et bredt udbud af information om job og uddannelsesveje har været tilgængelige gennem

websider og gennem en central database, "Næsta skref" (Næste skridt), som siden 2014 er blevet koordineret af Arbejdslivets oplæringscenter. Databasen anvendes både af offentligheden og forskellige vejledere og lærere til at understøtte karriereudvikling. Der har de seneste år været en kraftig vækst i antallet af brugere (60.000 besøgende i 2021). Dette tyder på et stigende behov for vejledning.

Spørgsmål 4

Er behovet for samarbejde defineret tilstrækkeligt tydeligt og konkret?

Samlet set bygger samarbejdet delvist på formelle retningslinjer, især det samarbejde, der udgår fra Arbejdslivets oplæringscenter. Derudover sker tværsektorielt/ sektoroverskridende samarbejde gennem enkeltstående eller regionale initiativer fra organisationer om projekter eller samarbejde inden for specifikke områder. Samarbejdet er i de fleste tilfælde uformelt og retter sig mod de forskellige tilbud og indgange til vejledning, fordelt på målgrupper og i forskellige sektorer. Gennem samtaler med vejledere fra forskellige områder er det kommet frem, at det vil være formålstjenligt, hvis samarbejdet blev beskrevet tydeligere, selv om det på den anden side, som situationen er nu, også giver anledning til større frihed omkring samarbejde.

Der er ikke umiddelbart lagt op til samarbejde og samordning mellem de to ministerier, efter at vejledningen af voksne nu er opsplittet mellem de to ministerier.

Spørgsmål 5

Hvilke former for uformelt samarbejde findes der?

Samarbejde mellem aktører bygger i mange tilfælde på uformelle initiativer regionalt og lokalt, fx i form af projekter, der retter sig mod akutte behov hos specifikke målgrupper. Dette omfatter personer med fx kort uddannelse, langtidsledige og NEET-gruppen.

I nogle tilfælde sigter disse initiativer mod at give brugerne mere helhedsorienterede ydelser, hvilket fx gælder i den sydlige del af Island, hvor voksenuddannelse, arbejdsformidling og det sociale område ligger i samme bygning. I visse regioner, rundt om i landet, har samarbejdet om voksnes karriereudvikling til en vis grad udviklet sig til at have en mere eller mindre formel karakter i form af kontrakter mellem parterne, selv om samarbejdet i de fleste tilfælde er uformelt og ikke beskrevet gennem lovgivning. Vejledere, som har en diplom- eller masteruddannelse i uddannelses- og erhvervsvejledning, hvilket er en beskyttet titel i Island, har mulighed for at samarbejde gennem foreningen for uddannelses- og erhvervsvejledning. De, der vejleder inden for karriereudvikling med en anden baggrund, har også deres netværk.

---

[9] Aðgerðaáætlun um fjórðu iðnbyltinguna – Tillögur verkefnisstjórnar

[10] Stjórnarráðið | Ný tækifæri fyrir fólk með stutta skólagöngu og en Skoðað 28.12.2022 á Stjórnarráðið | Sáttmáli um ríkisstjórnarsamstarf Framsóknarflokks, Sjálfstæðisflokks og Vinstrihreyfingarinnar – græns framboðs

[11] Stjórnarráðið | Áherslur í ríkisrekstri fyrir árið 2023

[12] Adult Education Act, 2010 No 27, 31 March

Sammenfatning af Danmark og Island

Hverken i Danmark eller i Island er der sket nogen bemærkelsesværdig udvikling på samordningens område, siden den oprindelige rapport udkom i 2017.

Ofte fungerer de to hovedsektorer, uddannelse og arbejdsmarked, stadig uden den store kontakt med hinanden.

For Danmarks vedkommende måske snarere tværtimod. I betragtning af at Danmark engang, i stor udstrækning, (frem til 2007) havde et velfungerende formelt samordningssystem på nationalt, regionalt og lokalt niveau, er det påfaldende, at der i dag stort set ikke eksisterer noget, der blot kommer i nærheden af det tidligere system. Den danske struktur, der eksisterede frem til 2007, var på mange områder på linje med ELGPN's anbefalinger om samordning af vejledningsindsatsen, og måske har ELGPN ligefrem været inspireret af det danske eksempel, da de beskrev disse retningslinjer. I perioden siden samordningsrapporten blev publiceret i 2017, er vilkårene for kommunikation og samarbejde blevet yderligere forringet, da samordningsforpligtelsen i uddannelsesministerielt regi lovgivningsmæssigt er blevet fjernet fra vejledningsloven. Samordningsforpligtelsen på nationalt niveau er overført til VEU-rådet, men den kommunikation og det samarbejde, der foregår her, handler hovedsageligt om uddannelsesindsatsen over for de kortuddannede og ser ikke ud til reelt at handle om vejledning.

Samordningsforpligtelsen, eller måske snarere koordineringsforpligtelsen, er stadig indskrevet i arbejdsmarkedssektoren regionalt, i de 8 arbejdsmarkedsråds arbejde, men i praksis ser det ud til mest at handle om forebyggelse af flaskehalse og sikring af kompetenceforsyningen på systemniveau og ikke om en egentlig samordning af

vejledningen på tværs af unge og voksne og på tværs af uddannelse og arbejdsmarked. Spørgsmålet er derfor, om der i praksis foregår en formel koordinering af vejledningen på tværs af sektorer gennem arbejdsmarkedsrådene, som loven foreskriver.

Vejledningen ser, i endnu højere grad end i 2017, ud til at foregå isoleret i hver sin sektor, og der er ikke tale om et koordineret vejledningssystem og -struktur. Den sporadiske kommunikation og det netværk, der er mellem vejlederne i de forskellige sektorer og systemer, foregår primært på det uformelle niveau og er ikke forankret i en struktur. Dermed er det personafhængigt med risiko for at gå i opløsning, hvis de personer, der fungerer i netværket, stopper.

I Island er der heller ikke sket så meget på vejlednings- og samordningens område siden 2017. Til gengæld har Island længe haft en forholdsvis stor grad af samordning af grundlæggende voksenuddannelse gennem servicekontrakten mellem det daværende uddannelsesministerium og Arbejdslivets oplæringscenter. Vejledning er delvist knyttet til strategien for livslang læring gennem de livslange læringscentre, hvor det er de kortuddannede, der er i centrum. Oplæringscentret tager sig kun af en del af vejledningssystemet, da de videregående uddannelser ikke er en direkte del af samarbejdet. Der eksisterer til nogen grad et formaliseret samarbejde med organisationer fra andre sektorer som fx Arbejdsformidlingen, den sociale sektor og rehabiliteringen.

Den opsplitting, der er sket af voksevejledningen i Island på to ministerier, er ikke fremmede for en koordinering og samordning af vejledningen, og der er ikke umiddelbart lagt op til samarbejde på tværs af de to ministerier. På trods af det kan det være befordrende for vejledningen af de grupper, der står længere væk fra uddannelse og arbejdsmarked, at vejledningen bliver knyttet til arbejdsmarkedet og det sociale system. Vejledningen kan på den måde eventuelt nå ud til flere grupper.

Udformningen af den nye voksenuddannelse kan måske få betydning for vejledningen i Island, men vejledningens rolle er ikke umiddelbart nævnt i forbindelse med dette lovgivningsarbejde. Vejledning anses generelt som vigtig for information, støtte og motivation for voksne.

Den kommunikation og det samarbejde, der eksisterer, finder i både Island og Danmark primært sted på det uformelle niveau og/eller i ad-hoc form omkring specifikke udfordringer og i forbindelse med afgrænsede projekter. Der er derfor langt fra belæg for at kunne konkludere, at der eksisterer en samordnet vejledningsstruktur i nogen af landene.

En generel udfordring er, at det meste af det samarbejde, der foregår, eksisterer på systemniveau og ikke blandt vejledere og i vejledningen. De fleste initiativer omkring samarbejde kommer fra beskæftigelsesdelen. Det er et samarbejde på tværs af sektorer primært omkring at løse specifikke udfordringer på arbejdsmarkedet. Hvis de udfordringer, der er på arbejdsmarkedet og i arbejdslivet, skal løses, kræver det et

tværgående samarbejde og samordning ikke kun mellem systemer, men i høj grad også inden for vejledningen og blandt vejledere.

Desuden foregår hovedparten af det samarbejde, der trods alt eksisterer, inden for det grundlæggende VEU-område med henblik på at løse udfordringen med den del af arbejdsstyrken, der ikke har en erhvervsrettet uddannelse. Det er vigtigt at være opmærksom på de kortuddannede, men der er også behov for at have fokus på voksne med uddannelse og med videregående uddannelse. Alle på arbejdsmarkedet, alle voksne har behov for kompetenceudvikling og et potentielt behov for vejledning. Desuden foregår mange karriereskift ikke nødvendigvis inden for rammerne af enten det grundlæggende eller det videregående område, men i alle mulige forskellige retninger. Systemerne har en tendens til at være etableret på en gammeldags og traditionel opfattelse af karriereudvikling som "at stige i graderne" eller blive inden for egen "banehalvdel". De baserer sig blandt andet på en opfattelse af, at har en person først fået en videregående uddannelse, så fortsætter man på samme "niveau" eller i den hierarkiske bane og ser ikke i andre retninger og fx tager en faglært uddannelse eller et ufaglært arbejde. Den omvendte bevægelse indgår lettere i forestillingen, selv om der er tendens til den opfattelse, at mennesker tilhører et arbejdsmarked, der enten beskæftiger ufaglærte og faglærte eller mennesker med en videregående uddannelse.

Behovet for sammenhæng stiger i takt med den acceleration, der generelt sker i samfundet og på arbejdsmarkedet med øget behov for livslang læring og en vækst i antallet af karriereskift. Den vejledning, der er behov for, er en vejledning, der kan se og arbejde på tværs af de sektorer, der definerer livslang læring og ikke kun vejleder ud fra egen institutionstænkning. Til det er der behov for tværsektoriel kommunikation, samarbejde og samordning på lokalt, regionalt og nationalt niveau. Alle lande og selvstyrende områder i Norden arbejder, på forskellig vis og niveauer, med at formulere en strategi for livslang læring, som i forskelligt omfang bygger på sektoroverskridende samarbejde, men indtil videre mangler man for alvor at formulere og iværksætte den samordnede karrierevejledning, der skal spille sammen med den livslange læring.

Nordisk netværk for vejledning

Fjóra María Lárusdóttir, NVL koordinator, Island

Guðfinna Harðardóttir, Island

Klaus Ernst Hansen, Danmark

Mette Werner Rasmussen/Nanna Heniø Mortensen, Danmark

Anna-Lotta Östvall-Åstrand, Finland

Kalle Vihtari, Finland

Maiken Skarðenni, Færøerne

Hanne Kristensen, Grønland

Grethe Elvebo, Norge

Anna Nygård, Sverige

Annette Rumander, Åland

